

Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 30/5/1929 - Sayı : 1203)

№ 1447

FASIL : 1

Borsalar ve âzaları

BİRİNCİ MADDE — Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları Devlet, vilâyet ve belediyeler tarafından çıkarılan istikrazlar esham ve tahvillerile hazine bonolarının, Türk anonim şirketleri tarafından çıkarılan esham ve tahvillerin ve borsaya kabulüne Maliye Vekâletince müsaade edilen ecnebi esham ve tahvillerile nukut ve kambiyoalarının alımıp satıldığı yerlerdir .

İKİNCİ MADDE — Maliye Vekilinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı ile lüzum görülen yerlerde borsalar açılır .

ÜÇÜNCÜ MADDE — Borsalar Hükümet komiserlerinin nazaret ve idareleri altındadır . Komiserler Maliye Vekilinin inhası üzerine Reiscümhurun tasdikile tayin olunur .

DÖRDÜNCÜ MADDE — Borsa âzaları asli ve kayıtlı olmak üzere iki kısımdır .

Aslı âza acentalardan ibarettir. Kayıtlı âza, coberler (kendi hesabına menkul kıymet alıp satanlar), Bankalar, bankerler, sarraflar, kulisiyeler (borsa kulislerinde bulunup acentalara alım satım emri verenler) ve sentleri borsadada kayıtlı şirketlerdir .

BEŞİNCİ MADDE — Acentalar aşağıdaki maddede vasıfları yazılı kimseler arasından borsa meclisinin intihabı ve komiserin inhası üzerine Maliye Vekili tarafından tayin olunurlar .

Bunlar ticarî sıfatı haiz olmayıp yalnız esham ve tahviller ile kambiyo ve nukudun alım satımına vasıtalıdır .

Acentaların adedi her yerin ihtiyacına göre ikinci madde mucibince tayin olunur .

ALTINCI MADDE — Acenta olmak isteyenlerde şu vasıflar aranır :

- 1 - Türk olmak,
- 2 - 25 yaşını bitirmiş ve fili askerliğini yapmış bulunmak,
- 3 - En az resmî bir liseden veya orta ticaret mektebinden veyahut Hükümetçe tasdik edilmiş aynı dercede bir mektepten mezun olmak,
- 4 - En az bir sene borsa da veya diğer mali veya ticari bir müessesede çalışmış bulunmak,
- 5 - Şeref ve haysiyeti muhil bir mahkûmiyeti veya iflâsı olmamak,
- 6 - Mahcur veya âmme hizmetlerinden memnu bulunmamak.

YEDİNCİ MADDE — Acentalar, borsa işlerinden dolayı alâkadarlara yapabilecekleri zarar karşılığı olmak üzere, Hükümetçe kabul olunan bankalardan birine borsa meclisi namına beş bin lira tevdi veyahut bu miktara müsavi bir kefalet mektubunu meclise teslim ederler . Bu teminat tayinden itibaren 20 gün içinde verilmelidir .

SEKİZİNCİ MADDE — Acentalar, her ne suretle olursa olsun, başka bir meslek veya ticarete bulunamazlar . Kendi hesaplarına borsa işleri yapamazlar . Anonim şirketlerde veya sair müesseselerde meclisi idare âzası, murahhas, vekil, müdür veya memur olamazlar .

DOKUZUNCU MADDE — Borsaya girmeğe izinli müstahdemlerin yaptıkları işlerden acentalar mes'uldürler .

Acentaların kullanacakları müstahdemlerin miktar ve vasıfları borsalar nizamnamesinde tespit edilir .

ONUNCU MADDE — Acentalar kendi aralarında şirket yapmaktan memnurdurlar.

Hariçten biri ile şirket yaptıkları takdirde borsa işleri ve bu işlerden ileri gelecek mes'uliyetler yalnız kendilerine ait olur.

ON BİRİNCİ MADDE — Acentalardan borsa idarelerince bir defaya mahsus olmak üzere yüz elli lira kayıt ücreti ve her sene yüzer lira senelik ücret alınır. Müstahdemlerinin her biri için ayrıca senede yirmi lira vermekle de mükelleftirler.

ON İKİNCİ MADDE — Coberler yalnız kendi hesaplarına esham ve tahviller alıp satabilirler. Başka biri hesabına alım satımdan ve mutlak olarak kambiyo ve nukut işlerinden memnurdurlar. Bunlardan yetmiş beş lira senelik ücret alınır.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Borsaların bulunduğu şehirlerde idare merkezleri veya şubeleri olan bankalar kayıtlı âza sıfatile borsalara kayıt olunmıya mecburdurlar. Bunlardan 150 den 300 liraya kadar senelik ücret alınır.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — En az on beş bin liralık mali itibar sahibi olan ve başlıca banka ve borsa işleri yapan bankerler, kayıtlı âza sıfatile, borsaya girmeğe mecburdurlar.

Bunlar borsa idaresine elli liradan yüz elli liraya kadar senelik ücret verirler.

ON BEŞİNCİ MADDE — Perakende olarak esham, tahvil ve nukut alım satımı ile iştilgal eden sarraflar on liradan otuz beş liraya kadar senelik ücret mukabilinde borsalara kayd-olunmak mecburiyetindedirler.

ON ALTINCI MADDE — Kulisyeler, borsa kulisleri içinde bulunup yalnız kendi hesaplarına iş yapmak için acentalara emir (Ordino) verebilirler. Bunlardan on lira senelik ücret alınır.

ON YEDİNCİ MADDE — Esham ve tahvilleri borsa kotuna giren anonim şirketler elli lira ile üç yüz lira arasında senelik ücret vermekle mükelleftirler.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Borsadan çekilen bir acentaya ait teminatın kendisine iadesi bu acentanın işten ayrıldığı gün borsa dahil ve haricinde ilân edilmesine ve bir ay içinde borsaca bir ilişiği çıkmamasına bağlıdır. Bu müddet geçtikten sonra yapılacak müracaatlar dinlenmez.

FASIL : 2

Borsa meclisleri

ON DOKUZUNCU MADDE — Borsaların yedi acentadan müteşekkil birer meclisi bulunur. Bu meclis acentalar tarafından gizli rey ve ekseriyetle iki sene için intihap edilir. İki sene acentalıkta bulunmıyan kimseler borsa meclislerine aza olamazlar. Ancak ilk defa açılacak borsalar bu kayda tabi değildirler. Meclisin intihap ve içtimasının zaman ve merasimi ve çalışma usulleri borsalar nizamnamesi ile tayin olunur.

YIRMİNCİ MADDE — Borsalar hususî bütçeleriyle idare olunurlar. Bütçeler ile hesabı kat'ileri borsa meclisleri tanzim ve tertip eder.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Borsa bütçelerinin varidat ve masarifi aşağıda gösterilmiştir:

A - Varidat

- 1 - Borsanın aslı ve kayıtlı âzalarının verdikleri ücretler,
- 2 - Anonim şirketlerin esham ve tahvillerinin kot ücretleri,
- 3 - Fiat cetvelleri abune ücretleri,
- 4 - İaneler ve teberruler,
- 5 - Hususî müesseseler ve fertler tarafından istenecek fiatlar için alınacak ücretler (bu ücretler elli kuruşu geçemez),
- 6 - Müteferik varidat,

B - Masarif

- 1 - Memurlarla müstahdemlerin maaş ve ücretleri,
- 2 - Neşriyat ve matbuat,
- 3 - Umumî masraflar (telefon, kırtasiye, tenvirat, mahrukut, meremet),
- 4 - Müteferik masraflar (ikramiyeler, aidat iane ve saire),
- 5 - Gayri melhuz masraflar.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Borsa meclislerinin başka vazifeleri şunlardır:

- 1 - Borsalar kanunuyla mızamnamesinin tatbikına ait tetbirleri müzakere,
- 2 - Borsa işlerinin salim bir şekilde cereyan vesilelerini ihzar,
- 3 - Bütçe ve hesabı katiyi tanzim,
- 4 - Devlet kadrosuna dahil memurlar müstesna olmak üzere, borsa müstahdemlerinin intihap ve ücretlerinin tespiti,
- 5 - Borsalara aslı veya kayıtlı âza kabulü,
- 6 - Borsa âza ve mensuplarını vaziyet ve hareketlerini tetkik,
- 7 - Borsa işlerinden çıkacak ihtilâfların tetkik ve halli,
- 8 - Bütçe dahilinde sarfiyat icrası,
- 9 - Kanun ve mızamname ve meclis kararlarına muhalif hareketleri görülen borsa âzasile mensupları hakkında karar ittihazi,
- 10 - Abone ücretlerini tayin,
- 11 - Kurtaj (dellaliye) tarifelerini tertip.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Borsa meclisleri her acentayı davetle kendisinden izahat isteyebilecekleri gibi defterleri üzerinde tetkikat dahi yapabilirler.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Borsa meclislerinin kararlarını icra lâzımdır. Ancak komiser bunlardan kanun ve nizamlara muvafık bulunmadığını esbabı mucibesile beraber bir defaya mahsus olmak üzere meclise iade eder. Meclis noktaî nazarında ısrar eylerse komiser keyfiyeti meclisin esbabı mucibesile beraber Maliye Vekâletine bildirir. Maliye Vekâletinin kararı kat'idir.

FASIL : 3

Esham ve tahviller

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Devlet, vilâyet ve belediyelerle Hükümetin kefalet ettiği sair müesseselerin esham ve tahvilleri Maliye Vekâletinin iş'arı üzerine borsa kotuna alınmak mecburidir.

Bunlardan başka millî veya ecnebî esham ve tahvillerin borsa kotuna alınması borsa meclisinin kararına ve Maliye Vekilinin tasvibine bağlıdır.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Borsa kotunda bulunmayan esham ve tahviller üzerine borsada iş yapılması niemnudur.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Devlet, vilâyet ve belediyelerin esham ve tahvillerinin borsaya kabulünde hiç bir ücret alınmaz.

Millî veya ecnebî şirketlerden esas sermayelerine göre beher Türk lirası için borsalar namına iki para kot ücreti alınır.

FASIL : 4

Kambiyo ve nukut

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Nambiyo ve nukudun borsa kotuna alınması borsa meclisinin kararına ve Maliye Vekâletinin tasvibine bağlıdır. Maliye Vekâleti lüzum görürse doğrudan doğruya kabul emri verebilir.

YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Kambiyo ve nukut işlerinde ispekülasyon memnudur.

Fertler veya müesseseler ihtiyaçları bulunmadıkça gerek doğrudan doğruya ve gerekse vasıta ile kambiyo ve nukut alıp satamazlar.

Bu ihtiyaçların nelerden ibaret olduğunu önceden bir liste ile Maliye Vekâleti tayin eder.

OTUZUNCU MADDE — Kambiyo ve nukut işleri yapanlar bu işleri kimin için yaptıklarını sorulduğu zaman borsa komiserlerine bildirmeye ve iş yaptırılanlar da işlerinin hakiki ihtiyaçlarından ileri geldiğini ispat edici evrakı istenildiği zaman göstermeye mecburdurlar.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Bankalarla bankerlerin ecnebi kambiyosu ve ya nukudunu karşılık tutarak Türk lirası üzerine avans yapmaları memnudur.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Bankalarla bankerler bir gün içinde tekas yapmak şartile gerek Türk lirası ile gerekse mübadele suretile kambiyo alıp satabilirler. Tekas yapmadıkları işleri borsada karşılayarak neticelendirmeye mecburdurlar .

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Her hangi bir ecnebi kambiyosu veya nukudunun borsadan veya sair müesseselerden alınması, satılması veya arbitrajı, Maliye Vekâletince, lüzumu halinde men veya tahdit olunabilir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bankalarla bankerler, Türk parasile yapılan tevdiatı kendi namlarına ecnebî kambiyosu veya nukudu ile değiştirmeyip aynen saklarlar .

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Hükûmetleri tarafından tedavülden kaldırılmış olan ecnebi nukudunun Türkiyeye sokulması memnudur . Bu gibi nukut gümrüklerle postanelerce iade edilir .

FASIL : 5

Borsa İşleri

OTUZ ALTINCI MADDE — Borsa alış verişleri, yalnız acentalarla müstahdemleri ve coberler tarafından borsa salonundaki yerlerde arzu talebi anlatan yüksek seslerle yapılır . Bu suretle biri tarafından teklif edilip diğeri tarafından derhal kabul olunan alış veya veriş her iki tarafı taahhüde bağhyan ve dönülemiyen bir akit olur . Bu akitler acentalar tarafından defterlerine yazılacağı gibi borsa memurlarınca da kayıt olunmak mecburidir.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Esham ve tahviller üzerine usulu dairesinde yapılan vadeli işlerde tarafeyn bir birini ikna edecek miktarda depozito istemeğe salâhiyetlidir.

Depozito miktarına kanaat etmiyen taraf meclise müracaat eyler. Bu depozitodan başka esham ve tahvillerin fiatında borsa meclisince tayin edilecek mikartda fark hasıl olursa farktan istifade eden tarafın bu farkı diğeri taraftan istemeğe hakkı olur. Bu taleplere riayet edilmediği taktirde meclis icra muamelesi yapar.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Borsanın aslı ve kayıtlı azaları arasında borsa işlerinden dolayı çıkacak ihtilâfların rü'yet ve halli borsa meclisine aittir. Hariçten bir müşteri ile borsa âzası arasında böyle bir ihtilâf çıkar ve müşteri tarafından müracaat olunursa meclis bu ihtilâfı da sulhan hal ve tesviyeye salâhiyetlidir. Meclisin kararına kanaat getirmiyenlerin bir hafta zarfında itiraz hakları vardır. Bu takdirde keyfiyet komiserlikçe aşağıda gösterilen hey'ete tevdi olunur.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — İtirazları tetkik ve hal için mecliste dahil olmıyan aslı ve kayıtlı âzalar arasından altı kişilik bir hey'et intihap olunur. Bu hey'ete komiser tarafından tayin edilecek bir zat reis olur. Heye'tin müddeti iki sene olup kararları kat'i ve nihaidir.

KIRKINCI MADDE — Borsa işlerinden ileri gelen fark ve hesaplar alakadarlarca günü gününe tesviye olunmak lâzımdır. Bu fark ve hesaplarla acentaların yaptıkları zararlar rıza ile tesviye edilmezse alacaklıların borsa komiserlerine müracaatları üzerine mesele borsa meclislerine havale olunur.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Bir acentanın teminatı borçlarını tesviyeye kâfi gelmezse borsa meclisleri bu acentanın vaziyetini ilân ve kendisini işten men etmekle beraber borsa işlerine ait hesaplarını tetkik eyler. Tetkik neticesinde bu acentaların işlerini tasfiye edebilir. Bundan başka lüzum görürse borsadan ihraç kararı da verebilir.

KIRK İKİNCİ MADDE — Bir acenta ölürse, meclis borsa işlerine ait hesaplarını tetkik ve bu işlerden dolayı alacaklıların hakkını teminatından tesviye eder ve artan teminatını serbest bırakır.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Acentalar alım ve satımı bir kurtaj (dellâliye) mukabilinde yaparlar.

Kurtaj tarifeleri borsa meclisi tarafından tanzim ve Maliye Vekâletince tasdik olunur.

FASIL : 6

Ceza hükümleri

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Borsada intizam ve inzibatı bozan ve borsa işlerini karıştıranlara birinci defasında şifahen tenbih ikinci defasında ihtar ve tevbih yapılır. Üçüncü defa bu gibi harekette bulunanlara bir hafta müddetle borsa salonuna girmekten men veyahut elli liraya kadar para cezası verilir.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Borsada kayıtlı ve kayıtsız esham ve tahvillerle kambiyo ve nukut üzerine iş yapmak için borsa salonu haricinde toplanılması veya toplu olarak iş yapılması memnudur. Bu gibi içtimalar zabıtaca dağıdılır. Borsada mukayyet olanlar bu içtimalarda bulunmuşlarsa on beş güne kadar borsa salonuna girmekten men olunurlar. Mükerrirler hakkında iki misil ceza verilir.

KIRK ALTINCI MADDE — Borsa işlerinin düzenli ve mazbut olması için meclis veya komiserlikçe verilen kararlara riayet etmeyenler birinci defasında tahriren ihtar ve tevbih, ikinci defasında üç gün müddetle borsa salonuna girmekten men olunurlar.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Yaptıkları borsa işlerini resmî defterlerine kayıt etmeyen borsa âzasına birinci defasında şifahen tenbih yapılır ve defterlerinin noksanlarını ikmal edinceye kadar salona girmelerine müsaade olunmaz. Bu hareketleri ikinci defa görülenler defterlerindeki noksanları ikmale mecbur tutulmakla beraber ayrıca üç gün müddetle salona girmekten men edilirler.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — 30, 31, 32 ve 33 üncü maddelerdeki hükümlere riayet etmeyen asli ve kayıtlı âzalar birinci defasında onbeş güne kadar, ikinci defasında bir aya kadar borsaya girmekten ve iş yapmaktan men olunurlar. Üçüncü defasında borsadan ihraç edilirler. Bankalarla bankerler ve sarraflar için bu men ve ihraç cezaları borsada iş yapmaktan menolunmayı ifade eder.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Tarifeden noksan veya fazla kurtaj alan acentalarla tarife haricinde acentalara teklifte bulunan banka ve bankerlerden ve borsa mensuplarından elli liradan iki yüz liraya kadar para cezası alınır.

ELLİNCİ MADDE — Bu kanunda bahsolunan cezalar borsa memurları tarafından yapılan tetkikat ve tahkikat üzerine borsa meclisince hükmolunur.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Her hangi bir acentanın ceza olarak salona girmesinin men'i müstahdemlerinin de girmesini menetmez. Ancak bir acentanın işten men'i halinde müstahdemleri de iş yapamazlar. Acenta müstahdemlerine verilen salona girmekten veya işten men ve ihraç cezaları yalnız kendileri hakkında tatbik ve para cezalarında kendilerinden tahsil edilir.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Bu kanun hükmüne tevfiakan mahkûm olduğu cezayı vermiyenler borsa salonuna girmekten ve iş yapmaktan menolunurlar.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Borsa mensuplarından her hangi birinin defterinde bir işin doğru yazılmadığı veya defterlere hiç geçirilmediği anlaşılır veyahut bu defterler memurlara gösterilmek istenmezse bunlardan on liradan elli liraya kadar para cezası alınır.

FASIL : 7

Müteferrik hükümler

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Borsa komiserlerinin refakat memurları Maliye Vekâletine merbut Devlet memurlarından olup bunların maaşları borsa bütçelerinden Maliye hazinesine tevdi ve kendilerine tevzi olunur.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Zaruret halinde borsaların muvahhaten kapadılmasına İcra Vekilleri Heyeti kararile Maliye Vekâleti salahiyyetlidir.

ELLİ ALTINCI MADDE — Borsaların teşkilatı, aza ve müstahdemlerinin intihap sureti, dahili idaresi ve borsa işleri hakkında bir nizamname yapılır.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — 24 temmuz 1322 tarihli esham ve tahvilât ve kambiyo ve nukut borsası nizamnamesile 22 ağustos 1339 tarihli zeyli ve bu kanuna muhalif bilcümle mevzuat mülğadır.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye Vekili memurdur.

27 mayıs 1929

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarihi ve numarası</i>	:	18-5-1929 ve 1/350	
<i>Bu kanunun neşir ve ilânı Başvekilliğe bildirildiğine dair Cüm. Reisliğinden gelen tezkerenin tarihi ve numarası</i>	:	27-5-1929 ve 4/226	
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	7	Sayfa 64
		11	37,75:82
<i>Bu kanunla ilişkili olan kanunların numaraları:</i>		1203	